

УДК 78:004:7.01

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-1-19>**Богдан ВОДЯНИЙ,***orcid.org/0000-0001-6358-1680*

кандидат мистецтвознавства,

професор кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва,

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,

заслужений діяч мистецтв України

(Тернопіль, Україна) *labdsto@gmail.com***Тетяна ЗАДОРЖНА,***orcid.org/0000-0002-4756-8635*

доктор філософії у галузі музичного мистецтва,

викладач кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) *taniaz2903@gmail.com***Анатолій БАНЬКОВСЬКИЙ,***orcid.org/0000-0003-2668-4423*

заслужений працівник культури України,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) *1958anaban@gmail.com*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА МІЖ ВИКЛИКАМИ І ПЕРСПЕКТИВАМИ

У статті здійснюється осмислення технологічних трансформацій сучасного музичного мистецтва в умовах цифрової культури XXI століття. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, мультимедійних платформ, алгоритмічних систем і штучного інтелекту, які суттєво впливають на процеси музичної творчості, виконавства, комунікації та художнього сприйняття. Наголошується, що сучасне музичне мистецтво дедалі частіше функціонує як гібридна система взаємодії людини і технологій.

Проаналізовано основні форми цієї взаємодії: технологія як інструмент, як співтворець і як середовище функціонування музики. Розглядаються алгоритмічна композиція, генеративна музика, цифрове виконавство, мультимедійні перформанси та зміна ролі слухача в інтерактивній культурі. Підкреслюється трансформація базових музикознавчих категорій – музичного твору, авторства та творчої суб'єктності, у результаті чого музика дедалі частіше постає як процес або відкрита система взаємодії різних типів агентності: людської, технологічної та медіасередовищної.

Окрему увагу приділено соціокультурному виміру технологізації музичного мистецтва. Охарактеризовано процеси глобалізації музичної культури, формування нових моделей цифрової комунікації та цифрової ідентичності музиканта. Акцентовано український контекст, зокрема роль цифрових технологій у функціонуванні музичної культури в умовах війни, культурної мобілізації та міжнародної комунікації. Визначено амбівалентний характер технологічних змін: поряд із розширенням творчих можливостей окреслюються ризики стандартизації музичного продукту, втрати «живого» звучання, зростання технологічної залежності та проблеми автентичності в умовах AI-генерації. Підкреслюється необхідність збереження гуманістичного виміру музичного мистецтва та посилення ролі мистецької освіти у формуванні відповідального ставлення до технологій.

Ключові слова: музичне мистецтво, цифрові технології, трансформація, музичний твір, генеративна музика, штучний інтелект, музичне виконавство, авторство, автентичність.

Bohdan VODYANYI,

orcid.org/0000-0001-6358-1680

Candidate of Arts,

*Professor at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) labdsto@gmail.com*

Tetyana ZADOROZNA,

orcid.org/0000-0002-4756-8635

Doctor of Philosophy in Musical Art,

*Lecturer at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) taniaz2903@gmail.com*

Anatolii BANKOVSKYI,

Honored Worker of Culture of Ukraine,

*Associate Professor at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) 1958anaban@gmail.com*

TECHNOLOGICAL TRANSFORMATIONS IN CONTEMPORARY MUSICAL ART BETWEEN CHALLENGES AND PROSPECTS

This article examines the technological transformations of contemporary musical art within the context of the digital culture of the twenty-first century. The relevance of the study is determined by the rapid development of digital technologies, multimedia platforms, algorithmic systems, and artificial intelligence, all of which significantly influence the processes of musical creativity, performance, communication, and artistic perception. It is emphasized that contemporary musical art increasingly functions as a hybrid system of interaction between humans and technology.

The article analyzes the main forms of this interaction, considering technology as a tool, a co-creator, and an environment for the functioning of music. Particular attention is paid to algorithmic composition, generative music, digital performance, multimedia performances, and the changing role of the listener within interactive culture. The study highlights the transformation of fundamental musicological categories – the musical work, authorship, and creative subjectivity – as a result of which music increasingly appears as a process or an open system of interaction among different types of agency: human, technological, and media-related.

Special attention is devoted to the sociocultural dimension of the technologization of musical art. The processes of globalization of musical culture, the emergence of new models of digital communication, and the formation of the musician's digital identity are characterized. The Ukrainian context is particularly emphasized, including the role of digital technologies in the functioning of musical culture under conditions of war, cultural mobilization, and international communication. The ambivalent nature of technological change is identified: alongside the expansion of creative possibilities, the study outlines the risks of standardization of musical products, the loss of «live» sound, increasing technological dependence, and issues of authenticity in the context of AI-generated content. The necessity of preserving the humanistic dimension of musical art and strengthening the role of arts education in fostering a responsible attitude toward technology is emphasized.

Key words: *musical art, digital technologies, transformation, musical work, generative music, artificial intelligence, musical performance, authorship, authenticity.*

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття позначений масштабними процесами цифровізації та технологічної трансформації культури, що суттєво впливають на сучасне музичне мистецтво. Розвиток цифрових технологій, алгоритмічних систем, мультимедійних платформ і штучного інтелекту змінює традиційні моделі музичної творчості, виконавства та художньої комунікації. Унаслідок цього музика дедалі більше функціонує як гібридна система взаємодії людини, технології та медіасередовища.

Сучасні технології активно впливають на процес створення музичного твору, формують нові

форми виконавства та трансформують способи сприйняття музики. Водночас технологізація музичного мистецтва має амбівалентний характер, оскільки поряд із розширенням творчих можливостей актуалізуються проблеми авторства, автентичності, стандартизації музичного продукту та залежності мистецької практики від цифрових систем. Це зумовлює необхідність комплексного осмислення впливу технологій на сучасне музичне мистецтво.

Аналіз досліджень. Проблематика взаємодії музичного мистецтва і технологій сформувалася

на перетині філософії, естетики, медіатеорії та музикознавства. Умовно наукові праці, присвячені цій проблемі, можна поділити на дві групи: основоположні теоретичні дослідження, що заклали методологічні засади осмислення технологізації мистецтва, та сучасні праці останніх років, у яких аналізуються новітні цифрові процеси, алгоритмічна творчість і вплив штучного інтелекту на музичну культуру.

Важливими для осмислення ролі медіа і технологій стали концепції Маршалла Маклюена (Marshall McLuhan), зокрема, викладені у праці «Understanding Media: The Extensions of Man» («Розуміння медіа: продовження людини») (McLuhan, 1964). Саме Маклюен сформулював тезу «the medium is the message» («медіум і є повідомлення»), яка стала однією з ключових у сучасних дослідженнях цифрової культури.

У музикознавчому контексті особливе значення мають праці П'єра Шеффера (Pierre Schaeffer), насамперед «Traité des objets musicaux» («Трактат про музичні об'єкти») (Schaeffer, 2017), де були закладені теоретичні основи нового підходу до звуку як автономного художнього матеріалу. У сучасному контексті значний вплив на переосмислення музики як відкритого процесу мають концепції Браяна Іно (Eno Brian, 1996), пов'язані з ідеєю «generative music» (генеративна музика), сформульованою у 1970-х – 1990-х роках.

Особливої актуальності проблема взаємодії музики і технологій набула протягом останніх років у зв'язку зі стрімким розвитком цифрових платформ, генеративних алгоритмів та штучного інтелекту. У сучасному зарубіжному науковому дискурсі активно досліджуються питання AI-композиції, алгоритмічного аналізу музики та цифрової медіакультури. Серед таких праць варто відзначити дослідження Карлоса Ернандес-Олівана Carlos Hernandez-Olivan «Music Composition with Deep Learning: A Review» («Композиція музики з використанням поглибленого навчання: огляд») (Hernandez-Olivan, 2022), присвячене використанню «deep learning» у музичній композиції, а також працю Хао-Вень Донг (Hao-Wen Dong), Вень-І Сяо (Wen-Yi Hsiao), та ін. «MuseGAN: Multi-track Sequential Generative Adversarial Networks for Symbolic Music Generation» («MuseGAN: багатоканальні послідовні генеративні мережі для генерації символічної музики та акомпанементу») (Dong, Hsiao, et.al., 2018), у якій розглядаються принципи генеративного створення музики за допомогою неймережових систем.

В українському науковому просторі проблема технологічних трансформацій музичного мистецтва також активно осмислюється саме в останні роки.

Серед найбільш актуальних праць варто відзначити дослідження Інни Антіпіної «Культурні виміри штучного інтелекту в українському музичному ландшафті» (Антіпіна, 2025), де аналізуються питання AI-технологій та цифрової музичної культури, а також «Музична спадщина України в епоху цифрових технологій» (Антіпіна, 2024), присвячену проблемам цифрового збереження музичної спадщини. Важливими є також праці Андрія Лєтова «Електроакустичні виміри української музики» (Лєтов, 2025), у якій досліджується синтез традиційного та електронного музичного мислення, та роботи Ігоря Печеранського (Печеранський, 2024; 2025), присвячені аудіовізуальним і мультимедійним практикам сучасного мистецтва.

Окремий напрям сучасних українських досліджень пов'язаний із проблемами мистецької освіти в цифрову епоху. Зокрема, праця Олени Ярошенко «Штучний інтелект у музичній освіті» (Ярошенко, 2024) та дослідження Михайла Дудая «Інтеграція цифрових технологій у музичну освіту» (Дудай, 2026) акцентують увагу на трансформації ролі педагога, формуванні цифрової компетентності музиканта та нових моделях мистецької комунікації.

Попри значну кількість наукових праць, проблема технологічних трансформацій сучасного музичного мистецтва потребує подальшого комплексного осмислення, особливо у контексті поєднання естетичних, соціокультурних і педагогічних аспектів, а також сучасного українського досвіду функціонування музичної культури в умовах глобальних викликів цифрової епохи.

Метою статті є комплексне осмислення технологічних трансформацій сучасного музичного мистецтва в контексті взаємодії людини і цифрових технологій, а також виявлення їхнього впливу на художню природу музики, процеси творчості, виконавства, музичної комунікації та мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. XXI століття позначене глибокими процесами технологічної трансформації, що охоплюють усі сфери, і у тому числі – галузь культури і мистецтва. Музичне мистецтво в цьому контексті переживає значні зміни, які стосуються не лише засобів створення чи відтворення звуку, але й самої природи музичної творчості. Якщо у попередні історичні епохи музика розглядалася передусім як результат діяльності людини – композитора, виконавця, інтерпретатора, – то сьогодні ця парадигма зазнає суттєвого перегляду.

Тема статті – свідомо має широкий, міждисциплінарний характер. Її осмислення неможливе в межах лише одного наукового підходу, оскільки вона перебуває на перетині філософії, естетики, соціології культури, мистецтвознавства, музичної педагогіки та сучасних технологічних студій – саме тому не претендує на вичерпне висвітлення всіх аспектів проблеми, а радше окреслює концептуальну рамку для подальшого аналізу окремих її сегментів. У центрі нашої уваги – процес технологізації музичного мистецтва, який сьогодні часто сприймається виключно як ознака прогресу, інноваційного розвитку та розширення творчих можливостей. Безумовно, сучасні цифрові інструменти, алгоритмічні системи та мультимедійні засоби відкривають нові горизонти для композиторської, виконавської та освітньої практики. Проте було б методологічно помилково розглядати цей процес лише в одному – позитивному ключі.

Технологізація музичного мистецтва є не лише свідченням розвитку, але й водночас джерелом серйозних викликів, які стосуються самої сутності музики як форми людського духовного і художнього досвіду. Йдеться насамперед про трансформацію понять авторства, автентичності, естетичної цінності, ролі виконавця і слухача, а також про ризики поступового зміщення центру з людини на технологію. Саме ці проблемні аспекти потребують особливої уваги і становитимуть предмет подальшого аналізу. У цьому сенсі, висловлені думки мають не лише аналітичний, але й певною мірою застережний характер. Нам зараз не стільки важливо констатувати наявність нових технологічних можливостей, скільки поставити питання про межі їх доцільного використання та про ті нові завдання, які постають перед мистецькою освітою. Адже саме система мистецької педагогіки сьогодні покликана зберегти гуманістичне ядро музичного мистецтва, визначити місце технологій як допоміжного інструмента та сформулювати нову модель музиканта, здатного поєднувати професійну майстерність, критичне мислення і культурно-ідентичну відповідальність перед майбутнім розвитком українського музичного мистецтва (Антіпіна, 2024; Печеранський, 2024).

Сучасні цифрові технології, алгоритмічні системи та елементи штучного інтелекту дедалі активніше інтегруються у музичну практику, беручи участь не лише у технічному забезпеченні, але й у процесах композиції, обробки та навіть інтерпретації музичного матеріалу. Унаслідок цього музика поступово перестає бути виключно «людською» практикою, набуваючи рис гібрид-

ного явища, у якому поєднуються різні типи агентності. Таким чином, формується новий тип взаємодії – людина ↔ технологія ↔ мистецький результат, – що потребує осмислення як на теоретичному, так і на практичному рівнях. У цьому зв'язку постає принципове питання: яким чином ці процеси змінюють сутність музичного мистецтва і трансформують образ сучасного музиканта?

Далі, розкриваючи систему взаємодії людини і технологій, доречно було б поставити і відповісти на ще одне питання – наскільки високим є рівень технологічності у нинішньому музичному мистецтві, мистецькій педагогіці і, загалом, у галузі культури і мистецтва? Проаналізувавши визначальні галузеві параметри, можна коротко відповісти: на сьогодні рівень технологічності ще не є домінуючим у всій системі музичного мистецтва і те, що ми зараз маємо, – це динамічна, багатопарова система з різними темпами змін, де технологічний вектор є потужним, але не універсально визначальним (Летов, 2025).

Музичне мистецтво, принаймні першої чверті ХХІ століття не є однорідною системою, а функціонує як поліструктурне утворення, у межах якого співіснують різні за своєю природою та ступенем технологічної інтегрованості моделі. Йдеться не про поступову заміну традиційних форм новітніми, а радше про нашарування парадигм, унаслідок чого одночасно актуалізуються як класично-консервативні (сюди можна віднести також народні та народно-академічні форми виконавства), так і інноваційні музичні практики. У цьому контексті музичне мистецтво постає як складна система, де зберігається значний пласт антропоцентричних форм – автентичне виконавство, академічна освіта, традиційні виконавські школи, – і водночас активно розвиваються гібридні та технологічно орієнтовані напрями. Попри очевидне зростання ролі цифрових технологій, не можна стверджувати про їх безумовне домінування у всіх сегментах музичної культури. У сфері популярної музики, медіапростору та частини експериментальної академічної творчості технології справді виконують визначальну функцію: вони впливають на формування музичної мови, естетичних параметрів і способів комунікації з аудиторією. Водночас у низці інших сегментів – передусім у традиційних і фольклорних практиках, у системі професійної музичної освіти та в академічному виконавстві – технології залишаються допоміжним чинником або ж свідомо обмежуються. Тут пріоритет зберігається за «живим» звучанням, тілесністю виконавського акту, спадкоємністю традиції та інтерпретаційною глибиною, що

засвідчує збереження антропоцентричного ядра музичного мистецтва (Печеранський, 2024).

Узагальнюючи, доцільно розглядати сучасну структуру музичного мистецтва як багаторівневу модель, у якій можна умовно виокремити три взаємопов'язані рівні. Перший – традиційно-антропоцентричний – охоплює практики, де музика постає як виключно людська діяльність, а технологічний чинник мінімізований або відсутній. Другий – гібридний – є найбільш репрезентативним для сучасності й характеризується взаємодією людини і технологій у процесах творення, виконання та поширення музики. Третій – технологічно-автономний – пов'язаний із розвитком алгоритмічної композиції, генеративних систем та елементів штучного інтелекту, де технологія частково перебирає на себе функції творчого агента.

Така тривінева модель дозволяє адекватніше осмислити сучасний стан музичного мистецтва не як завершену систему, а як динамічний процес співіснування і взаємодії різних культурних і технологічних парадигм. У цьому контексті доцільно виокремити кілька ключових аспектів, через які виявляється взаємодія людини і технологій у сучасному музичному мистецтві. По-перше, це інструментальний рівень, де технології функціонують як засіб розширення виконавських і композиторських можливостей. По-друге, креативний рівень, пов'язаний із залученням алгоритмічних систем і елементів штучного інтелекту до процесу створення музичного матеріалу. По-третє, комунікаційний рівень, що охоплює медіапростір, цифрові платформи та нові форми взаємодії з аудиторією. І, нарешті, виконавський рівень, у межах якого відбувається трансформація сценічних практик і самого феномену музичного перформансу.

Розгляд цих рівнів дозволяє не лише систематизувати прояви технологічного впливу, але й окреслити ті зміни, які відбуваються у функціонуванні музичного мистецтва загалом. Відтак, подальший аналіз буде спрямований на характеристику зазначених аспектів взаємодії людини і технологій та визначення їхнього впливу на сучасні музичні практики.

Технологічні трансформації, що визначають розвиток музичного мистецтва XXI століття, зумовлюють необхідність переосмислення його базових теоретичних категорій. Передусім це стосується самого поняття музичного твору, яке впродовж тривалого часу асоціювалося з відносно стабільним, зафіксованим у нотному тексті або усталеній виконавській традиції художнім об'єктом. У класичній парадигмі музичний твір

мислився як завершена структура, що існує незалежно від конкретних умов виконання та підлягає інтерпретації. У сучасних умовах ця модель зазнає суттєвих змін. Музичний твір дедалі частіше постає не як фіксований результат, а як відкритий, динамічний процес, що формується у взаємодії різних чинників – виконавця, технологічного середовища, алгоритмічних систем і навіть аудиторії. Це особливо очевидно у практиках електроакустичної музики, зокрема, у творчості ONUKA традиційні інструменти, такі як бандура чи сопілка, інтегруються у цифрове звукове середовище, де їхнє звучання зазнає електронної обробки та сценічної медіалізації. У цьому випадку музичний твір також постає не як фіксована структура, а як комплексний перформативний процес, що включає звук, візуальний образ і технологічно організований сценічний простір (Печеранський, 2024).

З цим безпосередньо пов'язана і трансформація категорії авторства. Традиційне уявлення про композитора як єдиного і головного суб'єкта творчості поступово ускладнюється. У сучасних умовах авторство набуває розподіленого характеру, оскільки до створення музичного продукту долучаються різні агенти: виконавець, звукорежисер, програмне забезпечення, алгоритмічні системи, а іноді й сама аудиторія через інтерактивні механізми. Показовими у цьому сенсі є системи генеративної музики, такі як AIVA, які здатні самостійно створювати музичні композиції на основі заданих параметрів, що ставить під сумнів традиційне розуміння авторства як виключно людської прерогативи.

Унаслідок цих змін музика XXI століття може розглядатися у кількох взаємопов'язаних вимірах. По-перше, як процес – відкритий, динамічний і незавершений, що реалізується в конкретному акті виконання або взаємодії з технологічним середовищем. По-друге, як середовище – особливий звуковий і медіапростір, у якому відбувається взаємодія різних елементів і який формує специфічний досвід сприйняття. І, по-третє, як алгоритмічна система – структурована сукупність правил і процедур, здатна генерувати музичний матеріал без безпосереднього втручання людини або з її мінімальною участю (Ярошенко, 2025).

Такий підхід дозволяє говорити про якісну зміну самої онтології музичного мистецтва. Воно перестає бути лише результатом індивідуальної творчості і набуває рис складної, багаторівневої системи взаємодії, у якій поєднуються людські, технологічні та культурні чинники. Це, у свою чергу, вимагає нових теоретичних моделей осмислення музики та перегляду усталених категорій музикознавчого аналізу.

Сучасний етап розвитку музичного мистецтва характеризується різноманіттям форм взаємодії людини і технологій, які проявляються на різних рівнях музичної діяльності – від створення звуку до його поширення і сприйняття. Узагальнюючи ці процеси, доцільно виокремити три основні моделі такої взаємодії, що відображають поступове ускладнення ролі технологічного чинника: технології як інструмент, як співтворець і як середовище існування музики.

Найбільш традиційною і водночас найменш проблемною є модель, у якій технології функціонують як інструмент, тобто як засіб розширення можливостей музиканта. У цій парадигмі технологічні ресурси не змінюють сутності творчого процесу, а лише доповнюють і підсилюють його. До таких засобів належать, зокрема, цифрові аудіостанції (DAW), електронні музичні інструменти, засоби саунд-дизайну та обробки звуку. Вони дозволяють: розширити тембровий спектр, моделювати складні звукові структури, працювати зі звуком як із пластичним матеріалом. У цьому випадку технологія виступає як своєрідне «продовження» музиканта, подібно до того, як традиційний інструмент є продовженням його тіла. Відтак зберігається антропоцентрична модель музичної діяльності, у якій людина залишається єдиним суб'єктом творчості, а технологія виконує допоміжну функцію (Hernandez-Olivan & Beltran, 2022).

Наступний рівень взаємодії передбачає значно активнішу участь технологій у творчому процесі. Йдеться про ситуації, коли технологічні системи не лише забезпечують інструментальну підтримку, але й безпосередньо впливають на формування музичного матеріалу. Це характерно для таких явищ, як алгоритмічна композиція, генеративна музика та використання систем штучного інтелекту. У цих практиках музика може створюватися на основі заданих параметрів, через самоорганізацію алгоритмічних процесів із частковою або мінімальною участю людини. У такому контексті технологія набуває ознак співтворця, що принципово змінює уявлення про творчий акт. Виникає складна проблема авторства, оскільки результат є продуктом взаємодії кількох агентів, серед яких технологічна система посідає все більш значуще місце. Це, у свою чергу, ставить під питання традиційне розуміння творчої суб'єктності як виключно людської властивості (Печеранський, 2025).

Третя модель взаємодії пов'язана з тим, що технології стають не лише інструментом або учасником творчого процесу, а й середовищем існування музики. У сучасних умовах музичне мистецтво

значною мірою функціонує в межах цифрового медіапростору, сформованого стрімінговими сервісами, соціальними мережами та різноманітними онлайн-платформами. У цьому середовищі змінюються способи поширення музики, моделі взаємодії з аудиторією, форми її сприйняття. Музика дедалі частіше існує не як окремий художній твір, а як елемент безперервного інформаційного потоку, що інтегрується у ширший медіаконтекст. Вона стає частиною цифрової культури, де важливу роль відіграють візуальні, комунікаційні та алгоритмічні чинники. У цьому випадку технологія визначає не лише спосіб створення музики, але й умови її функціонування, формуючи нову екосистему музичного мистецтва (Ярошенко, 2025).

Таким чином, розглянуті моделі – інструментальна, співтворча та середовищна – відображають різні рівні інтеграції технологій у музичне мистецтво. Їхнє співіснування засвідчує складність і багатомірність сучасних музичних процесів, а також потребу в комплексному осмисленні ролі технологій у формуванні нової художньої реальності.

Одним із найбільш показових проявів взаємодії людини і технологій у музичному мистецтві XXI століття є трансформація виконавських практик. Йдеться не лише про зміну технічних засобів відтворення музики, але про глибше переосмислення самої природи музичного виконання як художнього акту, його форм, умов і комунікативних функцій. Передусім варто відзначити поширення віртуальних концертів, які особливо активно розвиваються в цифровому середовищі. Онлайн-трансляції, стрімінгові платформи та спеціалізовані віртуальні простори дозволяють здійснювати музичні виступи поза межами традиційної сцени, розширюючи аудиторію і змінюючи сам формат концертної взаємодії. У цьому випадку виконавство втрачає свою локальну прив'язаність і набуває глобального, мережевого характеру, що впливає як на спосіб презентації музичного матеріалу, так і на його сприйняття. Не менш важливою тенденцією є розвиток мультимедійних перформансів, у межах яких музика поєднується з візуальними, театральними та цифровими елементами. Виконання перестає бути суто акустичним явищем і трансформується у комплексну художню подію, де звук взаємодіє зі світлом, відео, сценографією та цифровими ефектами. Така синкретичність розширює виражальні можливості мистецтва, але водночас змінює акценти сприйняття, оскільки музика дедалі частіше функціонує як складова ширшого медіа образу (Schaeffer, 2017).

Важливою рисою сучасного виконавства стає також інтерактивність, яка передбачає залучення

аудиторії до процесу творення або модифікації музичного матеріалу. Завдяки цифровим технологіям слухач отримує можливість впливати на перебіг виконання через вибір параметрів звучання, участь у голосуваннях, використання мобільних застосунків або інші форми зворотного зв'язку. У результаті музичний твір постає як відкрита структура, що формується у взаємодії виконавця, технології та аудиторії. Усе це зумовлює принципову зміну ролі слухача. Якщо в традиційній моделі він виступав переважно як пасивний реципієнт художнього продукту, то в сучасних умовах дедалі частіше набуває статусу співучасника мистецького процесу. Така трансформація змінює саму природу музичної комунікації, перетворюючи її з одностороннього акту передачі на багатовекторний процес взаємодії.

Отже, сучасне виконавство постає як динамічна, технологічно опосередкована система, у якій поєднуються традиційні та інноваційні форми, а межі між виконавцем, твором і слухачем стають дедалі більш рухливими. Це відкриває нові можливості для розвитку музичного мистецтва, але водночас потребує критичного осмислення змін, що відбуваються у його комунікативній та естетичній природі.

Сучасні трансформації музичного мистецтва неможливо зрозуміти поза ширшим соціокультурним контекстом, у якому воно функціонує. Музика XXI століття дедалі більше виходить за межі локальних традицій і національних шкіл, включаючись у глобальні процеси культурної взаємодії, цифрової комунікації та мережевого обміну. У цьому сенсі вона стає не лише художнім, але й соціальним феноменом, що відображає загальні тенденції розвитку суспільства. Однією з ключових характеристик є глобалізація музики, яка проявляється у вільному перетині стилів, жанрів і виконавських практик, а також у миттєвому поширенні музичного контенту через цифрові платформи. Сучасний музикант функціонує у глобальному культурному полі, де національні кордони дедалі меншою мірою визначають характер творчості, а художні впливи стають багатовекторними і взаємопроникними. Це сприяє формуванню нових гібридних стилів, але водночас ставить питання про збереження культурної ідентичності (Антіпіна, 2024).

У цьому контексті змінюються і моделі комунікації в музиці. Якщо раніше основними каналами взаємодії були концертна сцена, педагогічна передача та локальні культурні інституції, то сьогодні домінують цифрові платформи, соціальні мережі та стрімінгові сервіси. Музика функціонує

у режимі постійної доступності та інформаційної надлишковості, що змінює не лише способи її поширення, але й характер сприйняття. Комунікація стає швидкою, фрагментарною і водночас глобально масштабованою.

Важливим аспектом є формування цифрової ідентичності музиканта. Сучасний виконавець або композитор існує не лише у фізичному, але й у віртуальному просторі, де його професійний образ конструюється через медіаплатформи, онлайн-присутність, цифрові архіви та мережеву взаємодію з аудиторією. У результаті художня особистість набуває багатопланової структури, де реальне і віртуальне тісно переплітаються. Особливої уваги в цьому контексті набуває український досвід останніх років, пов'язаний із умовами війни. Повномасштабна агресія стала потужним фактором цифрової мобілізації культури, коли музичне мистецтво швидко адаптувалося до нових умов існування. Онлайн-концерти, благодійні стріми, міжнародні цифрові колаборації та активна присутність українських музикантів у глобальному інформаційному просторі стали не лише формою культурної стійкості, але й засобом культурної дипломатії. У цьому процесі музика виконує функцію не тільки естетичну, але й комунікативну, ідентифікаційну та навіть гуманітарно-політичну (Дудай, 2026).

Таким чином, соціокультурний вимір сучасного музичного мистецтва визначається одночасною дією процесів глобалізації, цифровізації та культурної мобілізації. Це формує нову реальність, у якій музика стає важливим інструментом не лише художнього самовираження, але й соціальної взаємодії та культурної самоідентифікації.

Поряд із беззаперечним розширенням можливостей музичного мистецтва XXI століття процес його технологізації породжує низку принципових викликів і ризиків, які стосуються як художньої практики, так і глибинних засад музичної культури. Йдеться про явища, що можуть впливати не лише на форми створення і виконання музики, але й на її естетичну та антропологічну природу.

Одним із найпомітніших викликів є поступова втрата «живого» звучання, яке традиційно асоціюється з безпосередністю виконавського акту, тілесністю інтонації та унікальністю кожного конкретного виконання. У цифровому середовищі звук дедалі частіше опосередковується технологічними засобами обробки, запису та відтворення, що забезпечує технічну досконалість, але водночас може зменшувати відчуття безпосередньої художньої присутності. У результаті змінюється сама природа музичного переживання, яке все

частіше переходить у сферу медіаопосередкованого досвіду.

Іншим суттєвим ризиком є стандартизація музичного продукту через алгоритмічні системи. Цифрові платформи та генеративні технології, орієнтовані на аналіз великих масивів даних і впровадження аудиторії, схильні відтворювати найбільш успішні або комерційно ефективні моделі звучання. Це може призводити до уніфікації музичної мови, зменшення рівня експериментальності та поступового витіснення індивідуально-авторських рішень. Таким чином, алгоритмізація здатна формувати своєрідні естетичні «шаблони», які впливають на розвиток музичної культури загалом.

Не менш важливою проблемою є зростаюча залежність музичної практики від технологій. Сучасний музикант, виконавець або педагог дедалі частіше працює в умовах, де цифрові інструменти, програмне забезпечення та онлайн-платформи стають невід'ємною частиною професійної діяльності. Це підвищує ефективність роботи, однак водночас створює ризики втрати автономності творчого процесу та залежності від технологічної інфраструктури, яка постійно змінюється і оновлюється (Дудай, 2026).

Окремої уваги потребує питання автентичності музичного мистецтва. У ситуації, коли музика може бути створена або суттєво модифікована алгоритмічними системами, постає проблема визначення її «справжності» – як у сенсі авторства, так і у сенсі художнього досвіду. Автентичність дедалі більше перестає бути лише характеристикою походження твору і переходить у площину інтерпретації, переживання та культурного контексту. Це вимагає нового осмислення того, що саме ми вважаємо «живою» музикою в умовах цифрової епохи.

Висновки. Таким чином, технологізація музичного мистецтва є амбівалентним процесом: з одного боку, вона відкриває нові творчі горизонти, а з іншого – ставить перед культурою низку фундаментальних викликів, пов'язаних із збереженням художньої унікальності, людського виміру та смислової глибини музичного мистецтва. Музика як мистецтво пов'язана з: переживанням, цінністю, сенсами. Жодна технологія не володіє цими якостями. Отже, вона може лише: обслуговувати, розширювати і модифікувати людську діяльність. Тому, технологія не може бути суб'єктом мистецької освіти – таким суб'єктом залишається людина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпіна І. Музична спадщина України в епоху цифрових технологій: тенденції та інновації. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. Чайковського*. 2024. № 4 (65). С. 7–24. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.4\(65\).2024.324587](https://doi.org/10.31318/2414-052X.4(65).2024.324587)
2. Антіпіна І. Культурні виміри штучного інтелекту в українському музичному ландшафті. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. Чайковського*. 2025. № 4 (69). С. 20–34. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.4\(69\).2025.354563](https://doi.org/10.31318/2414-052X.4(69).2025.354563)
3. Дудай М. Інтеграція цифрових технологій у професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Академічні студії: серія «Педагогіка»*. 2026. № 1. С. 87–96. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.1.12>
4. Летов А. Електроакустичні виміри української камерно-інструментальної музики: синтез традицій і технологій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 1. С. 371–375.
5. Печеранський І. «Стримінгова революція» у відеоіндустрії та аудіовізуальній культурі (до 20-річчя YouTube). *Питання культурології*. 2025. № 45. С. 164–180. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325044>.
6. Печеранський, І. Медіаконвергенція та крос-інновації в цифровому аудіовізуальному ландшафті епохи метамодерну: до питання про еволюційну логіку. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2024. С. 12–23. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.51.2024.318356>.
7. Ярошенко О. Штучний інтелект та цифрові технології в професійній музичній освіті: переваги та обмеження. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 219. С. 386–392.
8. Dong H.-W., Hsiao W.-Y., Yang L.-C. & Yang Y.-H. Musegan: Multi-track sequential generative adversarial networks for symbolic music generation and accompaniment. In *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*. 2017. Pp 324–331. URL: <https://arxiv.org/pdf/1709.06298>
9. Eno Brian. Generative Music. A talk delivered in San Francisco. 1996. June, 8. URL: <https://www.inmotionmagazine.com/eno1.html>
10. Hernandez-Olivan C., Beltran J. Music Composition with Deep Learning: A Review. In book: *Advances in Speech and Music Technology*. 2022. Pp. 25–50. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2108.12290>
11. McLuhan M. Understanding Media: The extensions of man. 1964. 464 p. URL: <https://designopendata.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/05/understanding-media-mcluhan.pdf>
12. Schaeffer P. Treatise on Musical Objects : An Essay across Disciplines / [trans. by Ch. North and J. Dack]. Oakland, California : University of California Press, 2017. 561 p.

REFERENCES

1. Antipina, I. (2024). *Muzychna spadshchyna Ukrainy v epokhu tsyfrovyykh tekhnolohii: tendentsii ta innovatsii* [Musical heritage of Ukraine in the era of digital technologies: trends and innovations.]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. Chaikovskoho*. № 4(65). Pp. 7–24. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.4\(65\).2024.324587](https://doi.org/10.31318/2414-052X.4(65).2024.324587) [in Ukrainian]
2. Antipina, I. (2025). *Kulturni vymiry shtuchnoho intelektu v ukrainskomu muzychnomu landshafti* [Cultural dimensions of artificial intelligence in the Ukrainian musical landscape]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. Chaikovskoho*. № 4(69). Pp. 20–34. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.4\(69\).2025.354563](https://doi.org/10.31318/2414-052X.4(69).2025.354563) [in Ukrainian]
3. Dudai, M. (2026). *Intehratsiia tsyfrovyykh tekhnolohii u profesiinu pidhotovku maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva* [Integration of digital technologies into the professional training of future music teachers]. *Akademichni studii: seriia «Pedahohika»*. № 1. Pp. 87–96. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.1.12>. [in Ukrainian]
4. Lietov, A. (2025). *Elektroakustychni vymiry ukrainskoi kamerno-instrumentalnoi muzyky: syntezy tradytsii i tekhnolohii* [Electroacoustic dimensions of Ukrainian chamber instrumental music: synthesis of traditions and technologies]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv : nauk. zhurnal*. № 1. Pp. 371–375. [in Ukrainian]
5. Pecheranskyi, I. (2025). *«Stryminhova revoliutsiia» u videoindustrii ta audiovizualnii kulturi (do 20-rychchia YouTube)* [The «Streaming Revolution» in the Video Industry and Audiovisual Culture (To the 20th Anniversary of YouTube)]. *Pytannia kulturolohii*. № 45. Pp. 164–180. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325044> [in Ukrainian]
6. Pecheranskyi, I. (2024). *Mediakonverhentsiia ta kros-innovatsii v tsyfrovomu audiovizualnomu landshafti epokhy metamodernu: do pytannia pro evoliutsiinu lohiku* [Media convergence and cross-innovation in the digital audiovisual landscape of the metamodern era: to the question of evolutionary logic]. *Visnyk KNUKiM. Seriia «Mystetstvoznavstvo»*. Pp. 12–23. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.51.2024.318356>. [in Ukrainian]
7. Yaroshenko, O. (2025). *Shtuchnyi intelekt ta tsyfrovi tekhnolohii v profesiinii muzychnii osviti: perevahy ta obmezhenia* [Artificial Intelligence and Digital Technologies in Professional Music Education: Benefits and Limitations]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*. Vyp. 219. Pp. 386–392. [in Ukrainian]
8. Dong H.-W., Hsiao W.-Y., Yang L.-C. & Yang Y.-H. (2017). Musegan: Multi-track sequential generative adversarial networks for symbolic music generation and accompaniment. In *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*. Pp 324–331. URL: <https://arxiv.org/pdf/1709.06298>
9. Eno Brian (1996). Generative Music. A talk delivered in San Francisco. June, 8. URL: <https://www.inmotionmagazine.com/eno1.html>
10. Hernandez-Olivan, C. & Beltran J. (2022). Music Composition with Deep Learning: A Review. In book: *Advances in Speech and Music Technology*. Pp. 25–50. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2108.12290>
11. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The extensions of man*. 464 p. URL: <https://designopendata.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/05/understanding-media-mcluhan.pdf>
12. Schaeffer, P. (2017). *Treatise on Musical Objects : An Essay across Disciplines / [trans. by Ch. North and J. Dack]*. Oakland, California : University of California Press, 561 p.

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

